

Určeno pro pedagogy mateřských škol (předškolní věk) a prvního stupně základních škol, popřípadě aktivní rodiče

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli, učitelé, rodiče,

nosným tématem dětské audioknihy Zachraňme Johanku! Je **ekologie**. Pohádkový příběh je klíč k dětské duši a dítě jej vstřebává, aniž by vědělo, co pojem ekologie v odborné terminologii znamená. Ekologie není jen o našem vztahu k přírodě, ale vyjadřuje náš postoj k okolí, ostatním i sobě samému.

Na následujících stránkách je připojeno doporučení pro práci s textem, který je v rámci ekologické výchovy dětí rozdělen do **osmi výukových lekcí**. Ty jsou koncipovány tak, aby jejich délka činila cca 45-60 minut, přičemž v průběhu dochází ke střídání poslechu CD, rozhovoru s pedagogem či jiné, tématicky zaměřené (např. výtvarné) činnosti dětí.

Připojené doporučení pro práci s textem bylo vypracováno ve spolupráci s pedagogickými pracovníky!

Je možné jej využít pro práci zejména s dětmi předškolního věku a s dětmi na prvním stupni základních škol popřípadě pro práci v přírodovědných či ekologicky zaměřených zájmových kroužcích, kdy stupeň náročnosti a rozsah navrženého rozhovoru nebo činnosti zvolí dle své úvahy aplikující pedagog v závislosti na věku dětí. Další možností je uspořádat tematicky zaměřený den či víkend.

Jak bylo řečeno, ústředním tématem audioknihy je ekologie a zejména vliv člověka na životní prostředí. Náš životní prostor však netvoří jen příroda, ale také mezilidské vztahy, zejména přátelství, solidarita, vzájemná slušnost a tolerance, uvědomění si sounáležitosti s ostatními. I o tom vypráví pohádka Zachraňme Johanku!

Slovo autorky: Jsem právnička, ne ekoložka. Nepatřím k radikálům ani odborníkům na životní prostředí, nevím, jestli dochází ke globálnímu oteplování či nikoliv. Jsem především obyčejná máma, která chce čistý vzduch, vodu a půdu (tedy i potraviny) pro sebe, své děti a ostatní blízké i neznámé lidi. V mém příběhu Zachraňme Johanku! se zabývám tím, co je zřejmé – a to je znečišťování životního prostředí, které má přímý dopad na naše zdraví.

Celý příběh směřuje k tomu, že záleží na každém jednotlivci, tedy na každém z nás, a že i děti v tomto směru něco zmůžou. Především se však svým příběhem snažím posunout smýšlení o postavení nás lidí v přírodě a našem vztahu a odpovědnosti k ní. Obracím se na děti, protože na nich bude záležet, jak jejich budoucnost bude vypadat a nakolik bude dále rozvíjena myšlenka trvale udržitelného rozvoje.

Příběh je plný naděje a odhodlání, které přináší své ovoce, a tak, jako každá správná pohádka - končí dobře.

Téma ekologie, jak je v audioknize Zachraňme Johanku! zpracováno, v české dětské literatuře chybí. Celková délka nahrávky činí 3 hodiny 21 minut.

Následující připojený text má sloužit pedagogům k lepší orientaci v textu a usnadnění práce s ním.

Základní koncepce:

Děti si poslechnout část textu – vždy ucelenou kapitolu či kapitoly, poté vede pedagog rozhovor na jím zvolené či v připojeném textu doporučené téma, a vzdělávací hodina končí zpravidla poslechem další kapitoly.

Před každým výukovým textem paní učitelka (pan učitel) přečte krátký text určený k připomenutí předchozího děje.

Jednotlivé výukové lekce, kterých navrženo celkem osm, jsou koncipovány tak, aby jejich délka činila cca 45-60 minut, přičemž v průběhu dochází ke střídání poslechu, rozhovoru s pedagogem či jiné (např. výtvarné) činnosti dětí. Podle úvahy pedagoga je možné jednotlivá témata dále rozvinout, rozšířit výtvarnou činnost popřípadě programově určit téma dne či několika po sobě jdoucích dní.

Zachraňme Johanku! MP3 CD

Napsala: Kateřina Richterová

Vypráví: Kryštof Hádek

Ilustroval: Vhrsti

DOPORUČENÍ PRO PRÁCI S TEXTEM

I. výuková lekce (poslech celkem 17:53 min.)

Poslech 1. kapitoly

O Johance a Hynkovi (9:03 min.)

Děti se seznamují s hlavními hrdiny – nemocnou astmatickou Johankou a jejím bratrem Hynkem.

Poslech 2. kapitoly

O stromu na Začátku světa (8:50 min.)

Děti se seznamují s obyvateli stromu na Začátku světa a jeho obyvateli – okřídlenými vílami a zemními skřítky.

Téma rozhovoru s dětmi

- Zdraví je dar a ne každý má to štěstí. Nejsme všichni stejní – jsou děti, které mají různé větší či menší zdravotní handicapy, se kterými se musejí v průběhu života vyrovnávat. Vzájemná ohleduplnost.

(Konkrétně alergiemi trpí - podle dostupných údajů - každý čtvrtý Čech. Alergie se projevuje zpravidla jako astma, alergická rýma nebo atopický exem.). Známý dětský psycholog Matějček uvádí, že pokud se dítě setká s odlišností do svého šestého roku věku, později vnímá a přijímá obecně odlišnost ostatních přirozeně, nemá tendenci handicapovaného jedince vytěsňovat z kolektivu, šikanovat jej apod.

- I dítě je odpovědné za své zdraví – obecně to znamená zdravě jíst, nevystavovat se úrazům, nachlazení apod.

- Dítě je rovněž odpovědné za zdraví ostatních dětí – tj. nesmí je ohrožovat, ubližovat jim..

- V případě úrazu má dítě právo požádat dospělého o pomoc. Tísňová linka 112 (150 hasiči, 155 záchranná zdravotnická služba, 158 policie), se nesmí zneužívat. Vhodné s dětmi cvičně zavolat z dětského telefonu-hračky (rozdíl mezi praktickou dovedností a teoretickou znalostí).

II. výuková lekce (poslech celkem 27:15 min.)

Připomenutí předchozího děje: Johanka je malá holčička, kterou trápí nemoc – astma, kvůli kterému se jí těžko dýchá. Žije s maminkou a starším bratrem Hynkem a jejich táta se plaví po moři. Jedné bouřlivé noci se okno dětského pokojíčku promění v obří obrazovku, na které se začne promítat příběh stromu na Začátku světa – domova malých okřídlených víl - vutavěnek, a zemních skřítků - vutílků.

Poslech 3. kapitoly

O stromech a lidech (6:35 min.)

Téma rozhovoru s dětmi

- Strom, který je domovem vutavěnek a vutílků, ohrožuje zhoršené životní prostředí. My lidé jsme součástí přírody a svět sdílíme s ostatními živými tvory. Lidská činnost může ovlivnit nejen nás, ale také všechny živé organizmy, kteří žijí jak v bezprostředním okolí, tak na místech velmi vzdálených.
- Ohleduplnost k přírodě souvisí s ohleduplností mezi lidmi. Respekt k ostatním lidem (dětem) přirozeně vede i k respektu ke světu, ve kterém žijeme.
- Budoucí svět budou tvořit dnešní děti, a je na nich, jaký ten svět bude (posilování sebevědomí, uvědomění a odpovědnosti).

Poslech 4. kapitoly

O Červánkovém větru (5:28 min.)

Poslech 5. kapitoly

O zrození Oriany (6:28)

Poslech 6. kapitoly

O Větru, co všechno může, a o únosu Leukáše (9:44 min.)

Doporučení pro práci s textem: Je možné jít uklidit zahradu školky (školy), popřípadě spolu s paní učitelkou bezprostřední okolí, popřípadě si na vycházce ukázat, jak by to vypadat rozhodně nemělo, například upozornit na odpadky, které lidé vyhodili mimo odpadkové koše.

III. výuková lekce (poslech celkem 32:31 min.)

Připomenutí předchozího děje: Zatímco Johanka tvrdě spala, její starší bráška dál sledoval v okně jejich pokoje příběh stromu na Začátku světa.

Hynek viděl vutílků a vutavěnek, jak oslavili spolu s Červánkovým větrem zrození nové vutavěny. Poté však přifoukal Vítr, co všechno může, a malým vutílkům a vutavěnkám nezbylo, než bojovat o holý život. Když se Vítr dost nabažil ničení a zkázy, popadl Leukáše a právě teď jej unáší do neznáma...

Poslech 7. kapitoly

O Lukrécieiných slzách (7:43 min.)

Poslech 8. kapitoly

O černé kočce, čápu Viktorovi a prvním setkání (5:15 min.)

Poslech 9. kapitoly

O tom, jak se Leukáš probudil v lidském světě (11:07 min.)

Téma rozhovoru s dětmi

Následující téma se vztahuje až k následující kapitole, tj. k 10. kapitole, ale vzhledem k časovému rozvrhu a udržení pozornosti dětí je vhodné zařadit povídání na toto místo.

K zamyšlení:

Jak mohou děti přispět k čistému životnímu prostředí?

- běžné odpadky ukládat na místo k tomu určené
- třídít odpad
- neplýtvat – například nenechávat téct vodu, kapat kohoutky, neničit zbytečně věci atd.
- právo dětí ptát se dospělých

Otázka určená dětem: Jakou barvu mají jednotlivé popelnice určené k odložení plastů, papíru, skla, hliníkových obalů...?

Doporučení pro práci s textem: Je možné vyrábět z plastových obalů od jogurtu, PET lahví a jejich vršků atd. Inspiraci najdete např. na adrese <http://www.rodina.cz/clanek4261.htm>

Poslech 10. kapitoly

O tom, že se světem se něco děje (8:26 min.)

IV. výuková lekce (poslech celkem 27:35 min.)

Připomenutí předchozího děje: Strom na břehu řeky zachránil malého vutílka Leukáše, když jej upustil Vítr, co všechno může. Čáp Viktor jej pak přinesl k dětem, které se o skřítku staraly, dokud se po cestě se strašlivým Větrem nedal dohromady. Je jasné, že děti i vutílek mají společné nebe, a že se s jejich světem něco děje. Podaří se jim vymyslet, jak uzdravit vzduch ve městě a vodu v řece, aby mohla Johanka lépe dýchat a vydat se společně s ostatními na cestu k moři?

Poslech 11. kapitoly

O čisté vodě (8:53 min.)

Téma rozhovoru s dětmi

S dětmi je vhodné promluvit si na téma, že někteří úředníci, a je jich většina, dělají svou práci poctivě. Ne však všichni. A každý, i dítě(!) má právo na příznivé životní prostředí a právo se ptát, jestli jsou dodržovány zákony této země týkající se čistoty vzduchu, který společně dýcháme, a vody, kterou pijeme.. V silách lidí je věci změnit.

Doporučení pro práci s textem:

Děti si mohou skládat lodičky z papíru a pomalovat je, nechat je vyplout na připravenou modrou „papírovou řeku“ (např. z vlnité lepenky) a vystavit, popřípadě je pustit na vodu (širší lavor, bazén, vana atd., s rodiči po vodě..).

Při malování mohou poslouchat následující kapitoly...

Poslech 12. kapitoly

O lodičkách a Františku kamarádovi (5:31 min.)

Poslech 13. kapitoly

O balóncích a čistém vzduchu (6:33 min.)

Poslech 14. kapitoly

O tom, jak šlo Leukášovi o život (7:38 min.)

V. výuková lekce (poslech celkem 22:03 min.)

Připomenutí předchozího děje: Johanka a Hynek s Leukášovou pomocí vypustili do světa lodičky, které začali dospělí a děti sbírat a posílat je s žádostí o čistou vodu pro všechny na radnici panu starostovi. Děti, které si hrály v parku, vypustily do vzduchu pomalované sáčky jako balónky, které jim balónkový pán naplnil létacím vzduchem. Na sáčcích byl napsán vzkaz – chceme čistý vzduch pro všechny! Jednoho z těch balónků se na poslední chvíli chytil Leukáš, když jej chtěla sežrat kočka Tulačka, a zachránil si tak život. Malý skřítek po velkém dobrodružství usnul únavou v Johančině postýlce a začal se mu zdát sen o Stromu na Začátku světa...

Poslech 15. kapitoly

O tom, jak se Lukrécie stala motýlí královnou (9:24 min.)

Poslech 16. kapitoly

O Šťastném shledání (2:55 min.)

Poslech 17. kapitoly

O ulici Pod Lipami (9:44 min.)

Téma rozhovoru s dětmi

a) Kdo je to starosta? Kdo je to zastupitel? Co je to zastupitelstvo?

Zjednodušeně

- zastupitel je člověk, kterého lidé ve volbách zvolili, aby je zastupoval a hájil jejich zájmy při rozhodování o důležitých otázkách a nařízeních.
- zastupitelstvo je shromáždění zastupitelů. Zastupitelstvo se schází zpravidla na městském (obecním) úřadě (Magistrátu). Lidé se jej mohou zúčastnit a vznášet zde své připomínky. Nemohou však hlasovat, to mohou jen zastupitelé.
- zastupitelstvo si volí ze svých členů starostu.

b) Každé dítě má právo na bezpečí a bezpečný prostor na hraní. Kam si děti chodíte hrát? Na co si musíte dát při hraní pozor?

Doporučení pro práci s textem:

Děti mohou namalovat dětské hřiště, jaké by si přály.

VI. výuková lekce (poslech celkem 28:20 min.)

Připomenutí předchozího děje: Hynek se spolu s Johankou a maminkou vydali na zasedání zastupitelů v čele s panem starostou. Starostovi však na ulici Pod Lipami a jejich obyvatelích příliš nezáleželo. Předě všemi zde vystoupil Hynek a chtěl, aby jejich ulice byla veselá, kvetly na ní lípy a postavilo se zde pořádné hřiště, kde by si děti mohly bezpečně hrát. František Kamarád pak pozval Hynka do cukrárny, protože s ním potřebuje nutně o něčem velmi důležitém mluvit. Nejprve však děti zaměřily domů..

Poslech 18. kapitoly

O tom, jak se Leukáš bál (4:43 min.)

Téma k rozhovoru s dětmi

Děti se již částečně ztotožnily s hlavními hrdiny. Je dobré poukázat na to, že bát se je normální a nikdo se za to nemusí stydět. Vždyť i tak odvážný kluk, jako je Hynek, se bojí. Strach je dokonce občas zdravý a může nám zachránit život.

- Čeho se děti bojí?

- Tečou jim někdy slzy naruby? (Opakuje se v textu – jde o slzy, které tečou dovnitř, ne ven, třeba proto, aby se nám někdo nesmál, nebo proto, že máme trápení, o kterém se nám těžko mluví..)

Poslech 19. kapitoly

O Hynkových narozeninách a maminičiných hádankách (5:05 min.)

pozn. Řešení zde uvedených hádanek se děti dozvědí v poslední kapitole.

Poslech 20. kapitoly

O tom, co se stalo v cukrárně (8:50 min.)

Poslech 21. kapitoly

O dopisech, pohlednicích a panu starostovi (9:42 min.)

Doporučení pro práci s textem: Děti mohou kreslit věci, kterých se nejvíce bojí a mluvit o nich nad obrázky s paní učitelkou.

VII. výuková lekce (poslech celkem 24:27 min.)

Připomenutí předchozího děje:

Na radnici dorazily lodičky s žádostmi – chceme čistou vodu pro všechny, a také pohlednice s žádostmi dětí a jejich rodičů – chceme čistý vzduch pro všechny. Hynek oslavil narozeniny a navštívil také cukrárnu Františka Kamaráda. Od něj se dozvěděl, že pan starosta na příštím zastupitelstvu hodlá přednést významný projev. Děti i s Leukášem vyrazily domů, aby se na to mohly důkladně připravit...

Poslech 22. kapitoly

O tom, jak Zeměvinda odešla (8:27 min.)

Poslech 23. kapitoly

O tom, jak chtěl Leukáš domů (2:57 min.)

Poslech 24. kapitoly

O tom, co se zdálo Hynkovi (2:24 min.)

Poslech 25. kapitoly

O tom, jaký měl Hynek nápad (3:50 min.)

Téma rozhovoru s dětmi

Diskutujte s dětmi o tom, co se jim nelíbí a co by si děti přály změnit či zlepšit ve školce (škole), v okolí svého domova, ve městě...Pokuste se společně vymyslet zlepšení, které by prospělo všem.

Poslech 26. kapitoly

O starostových nových šatech (6:49 min.)

VIII. výuková lekce (poslech celkem 19:40 min.)

Připomenutí předchozího děje: Vutílek Leukáš spolu s dětmi připravili velký plán, jak odhalit neupřímné zlé úmysly pana starosty a pana továrníka..

Poslech 27. kapitoly

O proslovu pana starosty (11:14 min.)

Poslech 28. kapitoly

O tom, jak Leukáš objevil cestu domů (3:39 min.).

Poslech 29. kapitoly

O loučení a nečekaném shledání (4:47 min.)

Téma rozhovoru s dětmi

Shrnutí – zdraví dítěte, životní prostor zahrnující i mezilidské vztahy, vztah k přírodě, právo na příznivé životní prostředí a péče o něj

Můžete vymyslet další související aktivity – návštěva čističky odpadních vod atd.